

Rapla maakond Aastaaruanne 2015

Tabel 1

Maakonna/linna nimi	Elanike arv (01.12.15)	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogude arv	Kokku
Rapla maakond	35001	22	9	31

Üldkasutatavate raamatukogude arv

Maakonnas on 22 üldkasutatavat raamatukogu ja 9 haruraamatukogu. Rapla Keskraamatukogu on maakonna keskraamatukogu ja Rapla valla keskraamatukogu, millel on 3 haruraamatukogu. Valla keskraamatukoguna töötab Märjamaa Valla Raamatukogu, millel on 6 haruraamatukogu. Kokku pakub teenust 31 raamatukogu.

Välis teeninduspunktid töötavad Vigala valla Kivi-Vigala raamatukogu ja Rapla Keskraamatukogu juures.

1. Põhilised tegevussuunad

- Raplamaa rahvaraamatukogudesse osteti 2015. aastal teavikuid 202 520 euro eest, teavikute ostmiseks kulus ühe elaniku kohta kokku 5,8 eurot. Teavikute ostusummast 70% tuli omavalitsustelt, riigipoolne panus on 30%.
- Maakonna elanike arv vähenes (võrreldes 2014. aastaga) 301 võrra. Raplamaa elanikest kasutab raamatukogude teenuseid 38,5%. Raplamaalane külastab aastas keskmiselt raamatukogu 6,4 korda ja laenutab 9,2 teavikut. 2015. aastal olid raamatukogud avatud 1112 päeva vähem kui eelmisel aastal ja see teeb kasutajatele teenuste kättesaamise keerulisemaks.
- 2015. aastal läksid kõik maakonna raamatukogud Raplamaa Omavalitsuste Liidu toel üle raamatukoguprogrammilt U3 raamatukogude info- ja kataloogisüsteemile RIKS. Sama programm on kasutusel maakonna neljas suuremas kooliraamatukogus.
- Märjamaa Valla Raamatukogu eestvedamisel jätkus maakondlik „Suvelugemise“ projekt lastele. 2014 ja 2015 suurenesid maakonnas tervikuna lastetöö põhinäitajad, millest võib järeldada, et laste lugemise vähenemine on peatunud. Rapla Keskraamatukogus algatatud internetipõhine kirjandus-kodulooline mälumäng „Netikirjariin“ on populaarne kogu maakonnas.
- 2015. aastal toimus hüppeline virtuaalkülastuste kasv. Raamatukoguteenuste tutvustamine, reklaam kodulehtedel ja ajaveebis õigustab end ning kasutajaskond laieneb.
- Raamatukogudes tehtavate ürituste arv kasvas 2015. aastal 42 võrra ja osalejaid oli 1869 võrra rohkem. Arvukalt oli muusika-aastaga ja Vilde aastaga seotud ettevõtmisi. Raamatukogu poolt pakutavad üritused on tasuta ja võimaldavad kõigil osaleda.
- Rapla vallas toimus raamatukoguvõrgu ümberkorraldamine, mille tulemusena suleti Kuusiku raamatukogu ning iseseisvad Alu, Hagudi ja Kodila raamatukogud muudeti Rapla Keskraamatukogu haruraamatukogudeks.
- Alu haruraamatukogule ajutise pinna leidmine, raamatukogu kolimine.
- Kuusiku päevakeskuses Rapla Keskraamatukogu välis teeninduspunkti avamine.

2016. aastal

- Raamatukogude töötajad osalevad aktiivselt haldusreformiteemalistes aruteludes. Haldusreformi puudutavad materjalid on kättesaadavad kõikides raamatukogudes.
- Mõtleme aktiivselt kaasa ja teeme oma ettepanekud Kultuuriministeriumi poolt algatatud rahvaraamatukogu seaduse muutmisesse.
- Pakume programmi RIKSWEB kasutajakoolitust lugejatele.
- Jätkame projekti „Suvelugemine“, mida hakkab juhtima Kohila raamatukogu.
- Kavas on korraldada ajalookonverents, mis on pühendatud Rapla valla 125. juubelile ja Rapla esmamainimise 775. aastapäevale.

2. Juhtimine

2.1 Raamatukogude tegevust reguleerivad dokumendid ja nõukogud

Raamatukogude arengut kajastavad kõik maakonna omavalitsuste arengukavad, kuid enamasti üldsõnaliselt.

Vigala Valla arengukavas aastateks 2015-2020, arenguvisioniga aastani 2025 on planeeritud raamatukogud viia ühtse juhtimise alla.

Dokumendis „Raplamaa kultuurikorralduse strateegia 2014-2025“ on raamatukogusid puudutav osa minimaalne.

Rahvaraamatukoguseadus §8 (1) ütleb: „...kohalikule omavalitsusele raamatukoguteeninduse korraldamise kohta ettepanekute tegemiseks moodustatakse rahvaraamatukogu nõukogu.“ Aeg on näidanud, et nõukogude töö tulemuslikkus on väike ja praktiliste probleemide lahendamisel saab nõukogu vähe ära teha. Järvakandi raamatukogu aruandest: „2015. aastal peatus raamatukogu nõukogu tegevus.“

11 raamatukogude töötajat kuuluvad volikogu haridus- ja kultuurikomisjonidesse, kus arutatakse raamatukogusid puudutavaid küsimusi.

Neljaskümne maakonna raamatukogus on läbi viidud töökeskkonna riskianalüüs, töötajatele on tehtud töötervishoiualane tervisekontroll, määratud on töökeskkonnaspetsialist ja esmaabiandjad, kes on läbinud vastava koolituse.

Rapla Keskraamatukogus uuendati seoses raamatukoguvõrgu ümberkorraldamisega dokumente. Rapla Vallavolikogu määrusega 29.01.2015 kinnitati „Rapla Keskraamatukogu põhimäärus“. Muudatusi viidi sisse raamatukogu kasutamise eeskirjas, tagatise võtmise ja tagastamise korras, mittevajalike teavikute kustutamise korras, raamatukogule mittavajalike teavikute tasuta võõrandamise ja müümise korras jne. Kinnitati eriteenuste eest võetava tasu suurused ja nõukogu koosseis.

2.2 Eelarve

Tabel 2

Põhieelarve	Seisuga 31.12.14. €	Seisuga 31.12.15 €	Muutus %
Eelarve kokku	1001 966	1058 488	5,64%
sh keskraamatukogu	250 747	348 143	38,82%
Personalikulu	617 643	635 080	2,82%
sh keskraamatukogu	170 099	227 351	33,66%
Komplekteerimiskulu	196 221	202 520	3,21%
sh OV-lt	137 799	140 850	2,21%
sh riigilt	57 663	60 895	5,6%
sh keskraamatukogu	39 795	58 310	46,53%
sh OV-lt	28 988	41 986	44,84%
sh riigilt	10 807	16 324	51,05%
Infotehnoloogiakulu	40 445	42 683	5,53%
sh keskraamatukogu	7143	14 020	96,28%

Tabelis on toodud välja keskraamatukogu 2015. aastal koos harukogudega.

Rapla Keskraamatukogu eelarve suurenes harukogudega 15,52%, tööjõukulud tõusid 5,17%, komplekteerimiskulud 3,21%, infotehnoloogiakulud 62,35%.

Maakonnas näitas jookseveelarve taas tõusvat joont. Kui 2014. aastal oli tõus 3%, siis 2015. aastal 5,6%.

Märjamaa Valla Raamatukogu toob välja, et eelarve suurenes seoses personalikulude suurenemisega. Lisaks miinimumpalga suurenemisele suurenesid töötajate töötasud keskmiselt 8%.

Majanduskulutused suurenesid raamatukogu hoonetega seotud probleemide tõttu (nt lifti ja küttesüsteemide parandamised jne).

Personalikulu moodustas jookseveelarve kogusummast maakonnas 67%, Rapla Keskraamatukogu töötasufondi 53% suurenemine on seotud Rapla valla raamatukoguvõrgu ümberkorraldusega. Töötasufondis kajastuvad alates 1. aprillist 2015. aastast haruraamatukogude töötajate töötasud. Personalikulude suurenemine maakonnas oli 2,8%. Töötajate töötasud tõusid mitmes vallas keskmiselt 8%. Töötasu tõus tulenes koosseisude vähendamisest. Näiteks 29.09.2014. aasta Rapla Vallavalitsuse korralduse nr 377 alusel vähenes 2015. aasta 1. jaanuarist Rapla valla raamatukogudes koosseisuüksuste arv viie ametikoha võrra.

Komplekteerimiseks eraldati raha maakonnas 3,2% enam kui 2014. aastal ja see moodustas jookseveelarvest 19%. Rapla Keskraamatukogu komplekteerimissumma on jookseveelarvest 16,8%. Kohila raamatukogu teenis omatulu 3214 €, millest 2832 € oli üüritulu. Eelarvesse planeeritud üüritulu omalaekumine suurenes ja ülelaekumine 2000 € suunati teavikute komplekteerimiseks.

Tasulistest teenustest laekus Kohila, Märjamaa ja Rapla raamatukogudele kokku 6777 €. Rapla Keskraamatukogu suunas suurema osa teenitud tulust infotehnoloogia valdkonda.

Infotehnoloogiale tehtud kulutused moodustasid maakonna raamatukogudes, sh ka keskraamatukogus, jookseveelarvest 4%. Rapla Keskraamatukogus uuendati arvuteid ja renditi server.

Tabel 3

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Summa
Kehtna Vallavalitsus: „Kehtna kirjanduspäevad“	13.04.–29.04.2015	200,00
Kultuuriministeeriumi programm „Eesti kirjandus“: Kehtna valla 12. kirjanduspäevadeks	13.05.–29.04. 2015	275,00
Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupp: „Kehtna valla kirjanduspäevade läbiviimine“	13.04.–29.04.2015	50,00
Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupp: „Suveraamat 2015“ läbiviimine ja lõpuürituse korraldamine“	04.05.–20.10.2015	700,00
Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupp: „Suveraamat 2015“ lõpuürituse korraldamine“	01.09.–20.10.2015	500,00
Kultuuriministeerium, Hasartmängumaksu Nõukogu: „Suveraamat 2015“ pidulik vastuvõtt	01.09.–20.10.2015	300,00
Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupp: „Kohtume raamatukogus“	01.10.–30.11.2015	150,00
Eesti Kultuuriministeeriumi programm „Eesti kirjandus“: „Kohtumine kirjanikuga“	01.03.–30.04.2015	150,00
EAS Regionaalsete Investeeringute programm	2015	31 956,00
Eraisiku annetused raamatutele ja perioodikale	2015	375,00

Maakonna suvelugemise projekti „Suveraamat 2015“ rahastasid oma eelarvetest peakorraldaja Märjamaa Valla Raamatukogu ja Rapla Keskraamatukogu. Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupi toetusi kasutati laste transpordikulude katteks Raplast Märjamaale, esinejate tasustamiseks ning kutsete ja tänukirjade valmistamiseks, Eesti Kultuuriministeeriumi (HMN) toetuse eest osteti lastekirjandust autasudeks. Suvelugemise projekti eduka läbiviimise üheks eelduseks on kultuurkapitali ja HMNi toetused lõpuürituse korraldamiseks.

Eidapere raamatukogu direktor Kehtna vallast toob välja tõdemuse, et ilma toetusteta ei ole võimalik korraldada nii mahukat kultuuriprogrammi nagu „Kehtna kirjanduspäevad“.

Kehtna raamatukogu projekt „Kohtume raamatukogus“ ei kajastu raamatukogu eelarves, vaid Kehtna valla kultuuriprojektis.

Kivi-Vigala raamatukogu direktor tõdeb, et projektide abil on võimalik kutsuda kirjanikke maale esinema.

EASi toetuse abil valmis Kivi-Vigala raamatukogu laiendus. Uutes ruumides asuvad lasteala, näituse- ja ürituste saal, kontoriruum ning kööginurk.

Toetuste taotlemisega kaasneb täiendav töökoormus (lepingute sõlmimine, raamatupidamisele vajalike vormide täitmine, aruandlus jms).

2.3 Raamatukogudevõrgu struktuur

Osalise tööajaga töötasid Vahastu, Inglise (koosseis 0,5), Kuimetsa (koosseis 0,75) ja Märjamaa Valla Raamatukogu 4 haruraamatukogu: Haimre (koosseis 0,5), Laukna (koosseis 0,6), Sipa (koosseis 0,6), Teenuse (koosseis 0,5).

2015. aastal toimusid Rapla maakonna raamatukogudevõrgus järgmised muutused.

Rapla Vallavolikogu otsusega 30. oktoober 2014 nr 44 „Rapla valla raamatukogudevõrgu ümberkorraldamine“ lõpetati Alu, Hagudi, Kodila, Kuusiku raamatukogude tegevus Rapla Vallavalitsuse hallatavate asutustena alates 01.04.2015. 2015. aastast jätkavad Alu, Hagudi, Kodila tegevust Rapla Keskraamatukogu haruraamatukogudena. Kuusiku raamatukogu likvideeriti ja seal alustas tööd Rapla Keskraamatukogu välisteenduspunkt. Kuusiku raamatukogu kogu 6663 eksemplari anti üle Rapla Keskraamatukogule.

2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng

2015. aastal töötas Rapla maakonnas 62 (2014 66) raamatukoguhoidjat, koosseis 52,75 (2014 koosseis 56,7), neist 35 (2014 32) on kõrgharidusega ja 27-1 on keskharidus. 8-1 raamatukoguhoidjal on raamatukogunduslik keskharidus ja kutsekoolituse on läbinud 23 töötajat.

Rapla vallas toimunud struktuurimuutuse tulemusena vähenesid koosseisud Alu, Hagudi, Kodila raamatukogudes 1,5 ametikohalt 1,0 ametikohale. Lahtiolekuajad vähenesid kõigis nimetatud raamatukogudes.

Maret Aavik Hagudi haruraamatukogust: “Teenuse kvaliteedi säilimiseks tuleks vältida raamatukogu sulgemist töötaja haigestumisel, koolitus- ja puhkusepäevadel.”

Rahastajad näevad raamatukogusid endiselt vaid raamatute laenamise kohana ja otsus vähendada koosseise ja likvideerida raamatukogu näitab, et otsustajad ei mõista raamatukogu rolli laiemalt. Statistiliseks aluseks võetakse lugejate ja laenutuste näitajad, arvestamata kogu raamatukogus tehtavat muud tööd. Raamatukogud aitavad inimesi sotsiaalselt kaasata, vähendada digitaalset kihistumist, toetada elukestvat õpet.

2015. aastal olid raamatukogud avatud 4935 päeva, 2014. aastal 6047 päeva, seega 2015. aastal 1112 päeva vähem. Raamatukogude koosseisude vähenemine on viinud selleni, et raamatukoguteenus on kasutajatele üha vähem kättesaadavad.

2016. aastal väheneb Kohila Raamatukogu koosseis 0,5 raamatukoguhoidja töökoha võrra.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest

Tabel 4

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundide arv (koolituse pikkus)	Koolituseks kulutatud
Hageri raamatukogu	1	6	20,00
Juuru raamatukogu	1	7	75,00
Järvakandi raamatukogu	1	20	68,00
Keava raamatukogu	1	78	0
Kehtna raamatukogu	1	7	25,00
Kivi-Vigala raamatukogu	3	35	109,00
Kodila raamatukogu	1	20	68,00
Kohila raamatukogu	7	108	1697,00
Kuimetsa raamatukogu	1	16	0

Märjamaa Raamatukogu	Valla	10	34(v.a kutsekoolitus 650 tundi)	779,00
Rapla Keskraamatukogu		6	109	1100

Tabel 5

Koolituse teema	Korraldaja	Osavõtjate arv
Mis on raamatukogul sellega... pistmist?	Tallinna Keskraamatukogu	1
Töötervishoiu- ja tööhutusosalane väljaõpe	Juunika Õppekeskus	1
Muusika- ja raamatukogu	Eesti Rahvusraamatukogu	2
Mati Undi moodne maailm	Eesti Rahvusraamatukogu	3
Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogu. Raamatukogude ja kirjastuste vaheline koostöö	ERÜ	3
Muusika raamatukogus – kõlab hästi!	Eesti Rahvusraamatukogu	3
Maaraamatukoguhoidjate suveseminar	ERÜ	3
Infopädevuse alused	Tartu Ülikool	1
Kas ma töötan hea teenindusega raamatukogus	Eesti Rahvusraamatukogu	1
Raamat ja ajaleht – mitte ainult paberil	Eesti Rahvusraamatukogu	1
Raamatukoguhoidja kui infoteenindaja, nõustaja ja koolitaja	Eesti Rahvusraamatukogu	6
Raamatukoguhoidjate kutsekoolitus	Eesti Rahvusraamatukogu	1
Pildi lugu ja lugu pildis	Eesti Lastekirjanduse Keskus	1
Lastekirjanduse aastakoosolek: uued suundumused ja teemad algupärasel ja tõlkelastekirjanduses	Eesti Lastekirjanduse Keskus	1
Rahvaraamatukoguhoidjate suveakadeemia	Tartu Ülikooli infoteaduste instituut	1
Raamat ja ajaleht – mitte ainult paberil	Eesti Rahvusraamatukogu	1
Kõvakaaneliste kasutusköidete valmistamine	Eesti Rahvusraamatukogu	1
Kirev, põnev ja elav vaimne kultuuripärand	Rahvakultuuri keskus	1
Teavikute parandamine	Eesti Rahvusraamatukogu	1

Koolitustel osalemine oleneb raamatukogu rahalistest vahenditest ja võimalusest korraldada tööd nii, et lugejateenindus ei kannataks. Ilme Säde Kärü raamatukogust võtab kokku: „Ühe töötajaga raamatukogust on keeruline käia kas või paar korda aastas pikematel ja kallimatel koolitustel.“

2.4.2 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised: ettekanded, loengud, koolitused.

Pille Matt – „Lugemispäev“ ettekanded Kehtnas ja Inglise.

Mariina Madisson ja Katrin Niklus - paneelarutelu „Kas Jõgeva maakonna raamatukogude poolt pakutavad interaktiivsed teenused ning blogid/kodulehed vastavad ootustele?“

Mariina Madisson - „Raamatukoguteenuste turundus, reklaam.“

Hele-Mai Truuts – „Raamatukoguhoidja Salme Hallik 100“ nimelise pingi avamisel.

Edith Alasi - „Facebook'i võimalused raamatukogu kasutajate teavitamisel“ ja „Infootsing uurimustöö jaoks.“

Urve Nurmik - suvelugemisprogrammi tutvustamine põhikooli õpilastele Märjamaa Gümnaasiumis.

Ede Talistu - „Raamatukogude reform Märjamaa vallas.“

Aet Reinhold ja Ede Talistu - „Höbelusika“ üritusel beebiraamatu projekti tutvustamine.

Tiiu Talu - esitlus „Kohila raamatukogu ait-kuivatis: „Näitused 2010-2015 ja raamatukoguhaldja konkurss 2015.“

Õie Piirmets ja Tiiu Talu - uudiskirjanduse tutvustamine Kohila Gümnaasiumi algklassiõpetajatele.

Ilme Säde - „Raamatukoguteenuste turundus, reklaam.“

Urve Ellandi - loeng biblioteraapiast EELK Rapla Maarja Magdaleena koguduse liikmetele.

2.4.3 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused

2015. aastal korraldas Rapla Keskraamatukogu 6 seminar-nõupidamist, neist kaks väljasõidu seminari, mis toimusid Märjamaa Valla Raamatukogus ning Kohila raamatukogus. Terviseedenduse õppepäev toimus teist aastast koostöös Rapla Maavalitsuse ja Lelle raamatukoguga.

Kodulooline õppesõit viis Kehtna, Kaiu, Juuru valdadesse. Koostöös Tensi Reisidega leidis aset 3-päevane õpireis „Riia ja Lätimaa“. Küllastati Läti Rahvusraamatukogu ja tutvuti kultuuriloolise Lätimaaga. Osalejaid oli 44, maksumus osalejale 149 eurot.

Rapla Keskraamatukogu kulutas maakonna raamatukogutöötajate koolituste korraldamisele 1600 eurot.

Tabel 6

Koolituse teema	Koolitaja/esineja	Koolitustundide arv (akad tund)	Raamatukoguhoidjate arv	Koolituskava eesmärgi täitmine (kutse-kvalifikatsiooni kompetentsid, hinnang)
Kirjandusteemalised infotunnid (kirjanduslik õpiring)	Tiina Talvet, Kaja Kivisaar, Taimi Jürgens, Krista Kaer	6	44	Kogude kujundamine ja andmekogude vahendamine
Tervise-teemaliste teavikute tutvustamine	Annika Toom	1	32	Kogude kujundamine ja andmekogude vahendamine
Popmuusika ajaloo peegeldused rahvusraamatukogu muusikakogus	Heidi Heinmaa	1,5	38	Kogude kujundamine ja andmekogude vahendamine
Vilde aastal Vildest	Kairi Tilga	1,5	42	Kogude kujundamine ja andmekogude vahendamine
Uuendused infosüsteemis RIKS	Meelis Lilbok Katrin Grichin	6	41	Kogude kujundamine ja andmekogude vahendamine
Muusika-aasta lõpetamine ja pärimuskultuuri andmebaasid	Mari Tammar	1,5	42	Kogude kujundamine ja andmekogude vahendamine
Kultuurikorraldus Kaiu ja Juuru omavalitsustes ja	Erika Reinumägi, Aili	2	38	Koduloolane töö

haldusreformiga seonduvad probleemid	Normak			
Kodu ja kant: rännak töölisasumis	Inna Laanmets	1	38	Kodulooalane töö
Näitused Kohila raamatukogus ja raamatukoguhaldjas	Tiiu Talu	1	38	Kodulooalane töö
Raamat "Fotopäevad Raplamaa veerel" koostamine	Kalev Kiviste	1,5	42	Kodulooalane töö
Killukesi Märjamaa kihelkonnast	Aet Reinhold	2	38	Kodulooalane töö
Raamatu "Märjamaa 650" koostamisest ja kodulooalasest tööst vallas	Tõnu Mesila	1	38	Kodulooalane töö
Kohila Mõisakooli (erakooli töökorraldus)	Anu Nigesen	1	36	Kodulooalane töö
Raamatukoguteenuste tutvustamine ja suhtlemine kasutajatega ajaveebis, kodulehel, sotsiaalmeedias	Mariina Madisson, Ilme Säde, Anne Idvand, Rael Padjus, Edith Alasi, Irma Robam	3,5	40	Lugejateenindus
Raamatukoguhoidja, kui infoteenindaja, nõustaja ja koolitaja	Hela Ojasaar ja Margit Jõgi	4	38	Lugejateenindus
Mäluasutuste töö ja ettevõtmised (Kadrioru Kunstmuuseum, Eesti Ajaloomuuseum, KUMU, Peeter I Majamuuseum, Eduard Vilde Muuseum). Siselinna kalmistu kultuurilugu	Ants Haljamaa, Anu Kohal	6	14	Koostöö mäluasutustega ja toimimismehhanismid
Uued arengusuunad Läti raamatukogunduses ja Läti Rahvusraamatukogu. Interaktiivsed näitused mäluasutustes	Krista Pisuke	24	44	Koostöö mäluasutustega ja toimimismehhanismid (interaktiivsed näitused)
Ergonoomika põhitõed ja füsioteraapia istuva eluviisiga inimele	Meelika Ebrok	3	31	Töötervishoid

Koolituste korraldamisel ei saa lähtuda ainult kutsestandardi kompetentsusnõuetest, kõike maaraamatukoguhoidja tööks vajalikku ei ole kohustuslike kompetentside all kirjeldatud. Keskraamatukogu poolt raamatukogutöötajatele tehtavate koolituste arv on piiratud, kuus üks koolituspäev mahuga 6 akadeemilist tundi, seega aastas maksimaalselt 9 koolitusüritust. Raamatukogudele lisanduvad nn. kohustuslikud koolitused, mis tulenevad seadusandlusest: tuleohutusosalane väljaõpe, töötervishoid, tööohutus.

Väga madal on alla 1,0 koormusega töötavate raamatukoguhoidjate motiveeritus koolitustel osalemiseks: asutuse eelarve on minimaalne, raamatukogu on avatud nädalas vaid mõned päevad.

Töötajate koolitusvajadus tuleks kaardistada ja koolituskava koostamisel lähtuda igast konkreetsest töötajast.

Mariina Madisson Lelle raamatukogust: „Väga meeldis maakonnaraamatukogu ja A/S Tensi Reisid koostöös korraldatud õppereis 25.-27.08.2015 Lätimaa kultuuriloolistesse paikadesse. See oli informatiivne, üldist silmaringi avardav reis. Samas oli selle õppereisi käigus huvitav tutvuda, milliseid erinevad interaktiivseid lahendusi kasutasid sealsed kultuuri- ja mäluasutused, et pakkuda oma külastajatele uudseid, põnevaid ja kaasaegseid teenuseid.“

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Tartu Ülikooli Ühiskonnateaduste Instituudi Avatud Ülikooli raamatukogundus ja infokeskkonnad eriala lõpetas kolm raamatukogutöötajat, ja kaks Tallinna Ülikooli infoteaduste erialal.

Rahvusraamatukogu kutseõppe lõpetas kaks inimest. Kutsekoolituse eest maksis tööandja.

Kutsetunnistuse 6 tase omistati kahele raamatukoguhoidjale.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

Ede Talistu - parim maaraamatukoguhoidja 2015: Rapla Keskraamatukogu tänukiri, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu tänukiri ja Eesti Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupi aastapreemia.

Marje Laev ja Urve Nurmik - Märjamaa valla tänukaart

Anne Idvand - ERÜ tänukiri Vilde konkursil osalemise ja Eduard Vilde tabamise eest konkursil „Tabamata Vilde“.

Hele-Mai Truuts - Raplamaa aasta 2015 sädeinimese nominent.

Signe Mürkhain, Irma Robam, Tiina Vaher, Triinu Tamberg – Raplamaa aasta õppija nominendid.

Malle Talvoja – Juuru valla tänukiri.

Mai Sipelgas ja Meili Andreller – Vigala valla tänukiri.

Maret Aavik - Rapla valla tänukiri.

Tiina Talvet – Rapla valla tänukiri.

Väino Pärnoja – Rapla valla tänukiri ja Rapla Keskraamatukogu tänukiri.

Ludmilla Käsper – Rapla valla tänukiri ja Rapla Keskraamatukogu tänukiri.

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine

2.5.1 Haldustegevuse üldiseloostus. Raamatukogu ruumid ja asukoht

2015. aastal kolis Kehtna raamatukogu uutesse renoveeritud ruumidesse ja alustas seal tööd 6. aprillil 2016. Lugejate jaoks oli raamatukogu suletud 28 päeva. 2016. aastal tellitakse riulid noortekirjandusele.

EAS-i toetuse abil valmis Kivi-Vigala raamatukogu laiendus, uutes ruumides asuvad lasteala, näituse- ja ürituste saal ning kööginurk.

2015. aastal alustati Alu Hariduskeskuse hoone rekonstrueerimisprojektiga. Alu raamatukogu viidi ajutisele avariipinnale ja uued ruumid peaks valmima 2016. aasta lõpuks.

Tabel 7

Raamatukogu nimi	Vajadused	Teostatud tööd (2015)	Plaan (arengukavast aasta vms)
Alu haruraamatukogu	Ruumide laiendamine, remont	Projekteerimine	2016

Eidapere raamatukogu	Vajadus puudub		
Hageri raamatukogu	Ruumide laiendamine	0	Planeeritud 2016
Hagudi haruraamatukogu	Ruumide laiendamine	0	0
Haimre haruraamatukogu	Ruumide laiendamine	0	0
Ingliste raamatukogu	Fassaad ja maaküte	0	2016
Juuru raamatukogu	Ruumide laiendamine	0	2015-2025
Järlepa raamatukogu	Vajadus puudub		
Järvakandi raamatukogu	Ruumid vajavad sanitaarremonti	0	0
Kabala raamatukogu	Ruumide laiendamine	0	0
Kaiu raamatukogu	Ruumide soojustamine	0	Projekt olemas.
Keava raamatukogu	Küttesüsteemi renoveerimine; fassadi korrastamine	0	Planeeritud 2016
Kehtna raamatukogu	Vajadus puudub		
Kivi-Vigala raamatukogu	Renoveerimine	Laienduse ehitus	EAS-ist investeringutoetuse taotlemine raamatukogu renoveerimise lõpetamiseks
Kodila haruraamatukogu	Vajadus puudub		
Kohila raamatukogu	Vajadus puudub		
Kuimetsa raamatukogu	Vajadus puudub		
Käru raamatukogu	Ruumide laiendamine ja rekonstrueerimine		Arengukavas vajadus kirjas, realisatsiooniplaanis aastaarv puudub
Laukna haruraamatukogu	Ruumide remont, laiendamine, küttesüsteemide remont	Katla remont	Investeeringute kavas (kuni 2019) puudub. Ühe lisaruumi eraldamine Laukna lasteaia ruumidest.
Lelle raamatukogu	Küttesüsteemi renoveerimine	0	Küttesüsteemi renoveerimine (katlamajas katelde vahetus) 2016
Märjamaa raamatukogu	Liitumine alevi ühtse küttesüsteemiga	0	Planeeritud aastasse 2016
Purku raamatukogu	Akende vahetamine, põrandate renoveerimine	0	0
Raikküla raamatukogu	Vajadus puudub		
Sipa haruraamatukogu	Vajadus puudub		
Teenuse haruraamatukogu	Küttesüsteemi renoveerimine, ruumide remont	0	Investeeringute kavas (kuni 2019) puudub
Vahastu raamatukogu	Vajadus puudub		

Valgu haruraamatukogu	Küttesüsteemi uuendamine, elektrisüsteemide uuendamine	Küttesüsteemi uuendamine jätkub	Jätkatakse uue töövõtjaga küttesüsteemi parandamist
Valtu raamatukogu	Ruumide laiendamine. Hoone vajab soojustamist ja remonti	0	Puudub
Vana-Vigala raamatukogu	Vajadus puudub		
Varbola haruraamatukogu	Hoone soojustamine	0	Investeeringute kavas (kuni 2019) puudub
Rapla Keskraamatukogu	Hoone renoveerimine, sh vee- ja kanalisatsiooni ning küttesüsteemide renoveerimine. Ruumide laiendamine	0	0

Lähiaastatel uuendatakse raamatukogude küttesüsteeme ja soojustatakse hooneid.

Millistes raamatukogudes ei ole tagatud juurdepääs liikumispuudega inimesele?

Tabel 8

Raamatukogu nimi	Vajadused	Teostatud tööd (2015)	Plaan (arengukavast aasta vms)
Alu haruraamatukogu	Juurdepääs puudub	Projekteerimine	2016
Eidapere raamatukogu	Juurdepääs olemas		
Hageri raamatukogu	Juurdepääs puudub	0	0
Hagudi haruraamatukogu	Juurdepääs puudub	0	0
Haimre haruraamatukogu	Juurdepääs puudub	0	0
Ingliste raamatukogu	Juurdepääs puudub	0	0
Juuru raamatukogu	Juurdepääs puudub	0	2015-2025
Järlepa raamatukogu	Juurdepääs olemas		
Järvakandi raamatukogu	Juurdepääs III korrusele puudub	0	0
Kabala raamatukogu	Juurdepääs olemas		
Kaiu raamatukogu	Juurdepääs puudub	0	Projekt olemas
Keava raamatukogu	Juurdepääs puudub	0	0
Kehtna raamatukogu	Juurdepääs olemas	0	0
Kivi-Vigala raamatukogu	Juurdepääs olemas		Renoveerimise lõpetamine, inva-WC ehitamine
Kodila haruraamatukogu	Juurdepääs olemas		
Kohila raamatukogu	Juurdepääs olemas		

Kuimetsa raamatukogu	Puudub juurdepääs II korrusele	0	0
Käru raamatukogu	Juurdepääs olemas		
Laukna haruraamatukogu	Juurdepääs puudub	0	0
Lelle raamatukogu	Juurdepääs olemas		
Märjamaa raamatukogu	Juurdepääs olemas		
Purku raamatukogu	Juurdepääs II korrusele puudub	0	0
Raikküla raamatukogu	Juurdepääs puudub	0	0
Sipa haruraamatukogu	Juurdepääs puudub	0	0
Teenuse haruraamatukogu	Juurdepääs puudub	0	0
Vahastu raamatukogu	Juurdepääs olemas		
Valgu haruraamatukogu	Juurdepääs puudub	0	0
Valtu raamatukogu	Juurdepääs II korrusele puudub	0	0
Vana-Vigala raamatukogu	Juurdepääs puudub	0	0
Varbola haruraamatukogu	Juurdepääs puudub	0	0
Rapla Keskraamatukogu	Puudub juurdepääs II korrusele Invapääsu rekonstrueerimine	0	Maja peasissepääsu invakaldee rekonstrueerimine 2016

11 maakonna raamatukogus on tagatud ja 20 raamatukogus ei ole tagatud juurdepääs liikumispuudega inimestele.

Keerulises olukorras on 5 raamatukogu, mis asuvad kõrgematel korrustel ja kuhu ligipääs liikumispuudega külastajatele on võimatu. Raamatukogud korraldavad erivajadustega inimestele koduteenindust raamatukoguhoidja või sotsiaaltöötaja poolt.

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

Infotehnoloogia valdkonnas peavad raamatukogud olulisemaks sündmuseks tarkvara U3 asendamist raamatukogude info- ja kataloogisüsteemiga RIKS. Seoses sellega ostis Rapla Keskraamatukogu serveri, kus hoitakse kõigi maakonna raamatukogude andmebaase. Kõigis 30 maakonna rahvaraamatukogus on kasutusel RIKS. Raamatukogud märgivad, et on üleminekuga rahul, töö on muutunud sujuvamaks ja kasutajatugi on heal tasemel.

Raamatukogutöötajate arvamusi:

„RIKSi multifunktsionaalsus vajab kindlasti harjumist ning esialgu ei suudagi kõikidele arendustele ja uuendustele reaalselt otstarvet leida. Sellegipoolest on tegemist dünaamilise ja progressiivse programmiga, mida võib pidada kasutajasõbralikuks, mis on võimeline arenema ning kasutaja vajadustega arvestama. Tõstatatud probleemide ja ettepanekutega tegeletakse operatiivselt.“

„Üleminek ei läinud valutult ja kujunes kulukaks, aga maakonna omavalitsuste abiga saadi hakkama. Uue programmiga harjumine läks kiiresti ja RIKS-i poolne abi oli alati kiire ja kättesaadav.“

„Programm töötab hästi, tõrkeid pole olnud, ainult natuke harjumist oli vaja. Kahetsusväärne oli see, et URANIA andmete tagastuse eest raha küsis. Lepingus vastavat punkti kirjas ei olnud.“

Urania COMi poolt nõutud summa maksis kinni Raplamaa Omavalitsuste Liit, mis hiljem jagas üldarve ja esitas arved Raplamaa omavalitsustele. Rapla Keskraamatukogul tuli tasuda oma töötajate poolt sisestatud andmete kättesaamise eest 1320 eurot.

Uuendati raamatukogude digitaristut ja soetati 7 arvutit ja 2 printerit, Raikküla valla raamatukogud ostsid vöötkoodilugerid. Rapla Keskraamatukogus on võimalik alates 2016. aasta jaanurist tasuda viiviste ja teenuste eest pangakaardiga.

Märjamaa Valla Raamatukogu alustas internetikiiruste suurendamist kõigis Märjamaa raamatukogudes. 2015. aastal said kiirema ühenduse Sipa, Varbola, Märjamaa raamatukogud.

Wifi ühendus on kõigis maakonna raamatukogudes.

Lugeriid on olemas Rapla Keskraamatukogul ning Eidapere, Hagudi, Kohila ja Kärü raamatukogudel. Rapla Keskraamatukogu ostis lisaks uue, II põlvkonna Apollo e-lugeri ja tahvelarvuti. Kärü raamatukogul on lugeris kultuurilehtede e-väljaanded.

2.7 Raamatukogude koostöö

Töö koordineerimine ja koostöösuhted

2.7.1 kohalikul tasandil

Koostöö **omavalitsuse tasandil** võtab kokku Pille Matt Ingliste raamatukogust: „Ajaleht „Raplamaa Sõnumid“ on kasutanud raamatukogu abi, kajastamaks Ingliste piirkonna uudiseid. Väga hästi sujub koostöö MTÜ Ingliste Arendusseltsi ja külaaktiiviga. Raamatukogu koordineerib eakate klubi ja naiste käsitööringi tööd. Koostöös Valtu Seltsimajaga sai võimalikuks Ingliste saalis kino näitamine. Hea on koostöö Kehtna Lasteaiaga „Siller“. Lugemistunnid on toimunud nii Ingliste raamatukogus kui ka Kehtnas.“

Rael Padjus Purku raamatukogust: „Koostööd tegin kohaliku MTÜ Purculiga, Raikküla Avatud Noortekeskusega, Kabala Lasteaed-Põhikooliga, Raikküla Vallavalitsusega ja teiste raamatukogudega (Rapla, Kabala, Raikküla, Järlepa, Märjamaa). Hetkel on loomisel Purku huumorimuuseum - olen neile olnud seni nõu ja jõuga toeks ja jätkan seda ka edaspidi. Muuseum saab ametlikult vormistatud 1. aprilliks. Kabala Lasteaed-Põhikooli Purku rühmaga alustasime koostööd teemal „Kiusamisest vaba lasteaed.“

Anne Idvand Eidapere raamatukogust: „Koostöö toimib Eidapere kooliga. Raamatukogu saab laenutamiseks kooli poolt tellitud ajakirju „Horisont“, „Eesti Loodus“ ja „Loodusesõber“, ning seega eelarvet kokku hoida.“

Koostöös kohaliku omavalitsusega korraldas 6 raamatukogu 2015. aastal sündinud lastele raamatu „Pisike puu“ üleandmist, mida jätkatakse ka 2016. aastal. Ede Talistu Märjamaa Valla Raamatukogu aruandest: „Koo kohaliku omavalitsusega korraldati 2015. aastal sündinud lastele „Höbelusika“ üritust, kus raamatukogu oli beebiraamatu projekti tutvustajaks ja raamatu „Pisike puu“ üleandjaks.“

Rapla Keskraamatukogu korraldas seitsmendat hooaega koostöös Rapla Vallavalitsusega vallavanema vastuvõttu, kus anti 2014. aasta II poolel Rapla valda sündinud lastele üle raamat „Kus on armastus“ ja meene. 2015. aastal sündinud lapsed said raamatu „Pisiku puu“ 2016. aasta jaanuaris.

Rapla Keskraamatukogu alustas koostööd lasteaia „Päkapikk“ Kuusikul asuva rühmaga.

Maakonna tasandil

Maakonnaraamatukogu roll koostöö koordineerimisel

2015. aastal juhendati ja nõustati Rapla Keskraamatukogu poolt raamatukogusid kohtadel 42 korral (lahtiolekuajad, RVL, projekt „Suveraamat 2015“ raamatukogu tarkvara RIKS, teavikute

kustutamine, töö kogudega). Viidi läbi 3 tööalast nõupidamist (struktuurimuutused raamatukogude süsteemis, töökorralduslikud küsimused, projektipõhised algatused). Tööalase info saamiseks ja jagamiseks kasutame Rapla maakonna raamatukogude veebipõhist infolehte.

Lastetöös tõstab Märjamaa Valla Raamatukogu esile toimivat koostööd Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli, Märjamaa Gümnaasiumi ning Sillaotsa Talumuuseumiga. Kehtna raamatukogu teeb koostööd Kehtna Põhikooli emakeeleõpetaja Eva Pedaja ning Majandus- ja Tehnoloogiakooli õpetaja Reelika Laesiga.

Jätkus koostöö **Rapla Maavalitsusega**. Korraldasime koos terviseedenduse spetsialisti Ülle Laasneriga raamatukogutöötajatele teise terviseedenduse õppepäeva.

Rapla Maavalitsus algatas teenistusliku järelvalve Rapla Keskraamatukogus.

2.7.2 riiklikul

ETKA Andrasega toimib koostöö Täiskasvanud Õppija Nädala (TÕN) korraldamisel. 2016. aastal viiakse Andrase eestvõtmisel läbi koolituspäev (suhtlemisoscused, vaimne tervishoid).

Traditsioonilistes koostöövormides jätkub töö ERÜ-ga ja Rahvusraamatukoguga. Kolm raamatukoguhoidjat osales ERÜ maaraamatukogude sektsiooni suveseminaril Võrumaal ja kaks võttis osa rahvaraamatukogude seminarlaagrist. ERÜ maaraamatukogude sektsiooni töös osales aktiivselt Aili Erm.

7 raamatukogu toob välja koostöö Vilde muuseumiga (ekskursioonid, loengud). Rapla Keskraamatukogu ja maakonna raamatukogud teevad koostööd Eesti Lastekirjanduse Keskusega. Osaletakse keskuse algatatud projektides (ettelugemise võistlus, lastekrimkade kirjandusmäng) ja koolitustel.

Koostöös Eesti Riikliku Nukuteatriga korraldas Kohila raamatukogu ürituste sarja „Raamatu sisse minek“.

Rapla Keskraamatukogu alustas koostööd Eesti Draamateatriga, avades raamatukogus „Piletimaailma“ müügipunkti.

2.7.3 rahvusvahelisel tasandil

Kohila raamatukogu tegi koostööd Soome Instituudiga (rändnäitus „Elada, unistada hõljuda – Tove Jansson“) ja Rootsi Instituudiga (stendinäitus „Rootsi Krimikuningriik“).

Ameerika Ühendriikides elav baltisaksa päritolu Ohio Ülikooli emeriitprofessor Günter Faure täiendas raamatukogu fonde võrkeelsete raamatutega. 2015 sai raamatukogu juurde kümme ingliskeelset raamatut, nende seas G. Faure autobiograafia „Life on the run“. Faure isa oli Kohila mõisa asevalitseja.

2015. aastal annetas Norra kodanik Marianne Skånland Märjamaa Valla Raamatukogule teavikuid ja andis rahalist toetust sõnaraamatute soetamiseks.

Rapla Keskraamatukogu tegi rändnäituse „Rootsi krimikuningriik“ osas koostööd Rootsi Instituudiga.

Raamatukogutöö toetajad asutused ja isikud

Suurepäraseks koostööpartneriks on maakonna ajaleht Raplamaa Sõnumid, kus ilmus 2015. aastal artikleid ja sõnumeid raamatukogu tegevusest 19 korral.

Raamatukoguhoidjad nimetasid aasta „Raamatukogude sõbraks“ Vigala vallavanema Priit Kärсна, kes toetas Raplamaa Omavalitsuste Liidus raamatukogusid tarkvara vahetamisel.

Raamatukogud on heade koostööpartneritena välja toonud OÜ Deltmar programmeerija Meelis Lilboki, kirjastuse Varrak peatoimetaja Krista Kaera, Juuru EELK koguduse, maakonna muuseumid, kirjastajad Ly Ehini ja Mathura, kirjastajad Sirje Endre ja Armar Paidla, noore pärimusmuusiku Mari Tammari, emakeele õpetaja Maarika Lipsi, pärandkultuuri uurija Lembitu Twerdianski.

3. Kogud

Raplamaa rahvaraamatukogudesse osteti 2015. aastal teavikuid 202 520 euro eest, teavikute ostmiseks kulus ühe elaniku kohta kokku 5,8 eurot. Juba aastaid eraldab KOV sellest summast 70%, riigipoolne panus on 30%.

2015. aastal kulus Rapla Keskraamatukogus koos harukogudega teavikute ostuks 58 310 eurot. Riigilt saadi 16 324 eurot ja Rapla vallalt 41 986 eurot (72 % komplekteerimissummast). Keskmise ostetud raamatu hind 2015. aastal oli 11,5 eurot, mis jäi 2014. aasta tasemele.

2015. aasta olulisemaks muudatuseks oli üleminek uuele tarkvaralahendusele. Võrreldes U3-ga pakub RIKS kogude kasutamise analüüsimiseks rohkem võimalusi. Seda tõid positiivsena välja külaraamatukogude juhatajad. Eriti kiideti perioodika laenutamise registreerimise mugavust ja perioodikaväljaannete laenutuse statistikale toetudes telliti ajakirjandus 2016. aastaks.

2015. aastal hakkas Rapla Keskraamatukogu komplekteerimine saatma maakonna raamatukogudesse uusi raamatuid 2 korda kuus. Vähesel määral komplekteerimisrahaga raamatukogude jaoks polnud see oluline muudatus, pigem logistiline lisaprobleem, aga suurema komplekteerimissummaga raamatukogudesse jõudis uus teavik nüüd kiiremini.

Üleminekuga RIKSi kasutamisele hakkasid Raikküla valla raamatukogud teavikufondi võotkoodistama.

3.1 komplekteerimise põhimõtted (tasakaal) ja uuendused (sh e-teavikud)

Maakonna elanike arv väheneb pidevalt, rahvastik vananeb ja külaraamatukogud toovad välja tööinimeste, õppurite ja laste arvu pideva vähenemise raamatukoguteenuse tarbijate hulgas. Iga muutus, eriti kui kaob kool, aga ka pood, postkontor, lõppeb huviringi tegevus jne, kajastub kohe negatiivselt raamatukogutöö statistikas. Raamatukogutöötajate jaoks on raamatukogu sisu, s.t. kirjanduse valik, kogude mitmekesisus ja ajakohasus kõige olulisem ja komplekteerimis põhimõtted kindlalt paigas. Maie Kalmiste Kehtna raamatukogust võtab kokku põhimõtted, mille alusel kogu komplekteeritakse: „Komplekteerimispoliitikas muudatusi ei olnud. Esikohal on Eesti riiki ja omakultuuri ning piirkonna kodulugu käsitlevad teavikud, eesti autorite ilukirjandus. Teatme- ja teabekirjanduse valikul arvestame piirkonna lugejanõudlusega ning elukestva õppimise ja enesetäiendamise teemadega, tarbekirjandusest valime üldisemaid valdkondi, kusjuures püüame samuti piirkonna lugejate huvidega arvestada. Laste- ja noortekirjandusest, mida viimastel aastatel ilmub väga palju, püüame teha parima valiku. Arvestame autorite tuntust, teoste nominatsioone kirjandusvõistlustel, oma piirkonna noorte lugejate vanust. Sama põhimõtet rakendame tõlkelise ilukirjanduse valikul. Paljude kirjastuste väljaandeid ei komplekteeri üldse. Ajaviitekirjandust ostame põhimõtteliselt ainult valikuliselt sooduspakkumistest, kasutame võimalikult palju ära allahindlusi.“ Valgu raamatukoguhoidjad toovad välja komplekteerimissummade ebapiisavuse „Muidugi sooviks tellida ka spetsiifilisemat teavikut, aga raha seab omad piirid. Seetõttu on otstarbekas tellida need RVL-ina. Raske on kohustusliku kirjanduse raamatutega, neid ei jätku ja tihti loevad koolid neid raamatuid üheaegselt. Allahindlustega oleme soetanud mõningaid lisaeksemplare, kuid eelistatum on ikkagi uudiskirjandus“.

E-teavikute osakaal komplekteerimises on marginaalne. Raamatukogutöötajad märgivad, et maapiirkonna lugejad eelistavad paberile trükitud raamatut ning e-raamat ei paku paberraamatule konkurentsi. Puudub nende lugemis- ja laenutamiskeskond, mis oleks hinna, tingimuste ja võimaluste poolest raamatukogudele sobilikum. Ilme Säde Kärü raamatukogust toob välja, et e-ajakirjade sisestamiseks puudus programmis U3 võimalus, RIKS-is on e-väljaanded avalikus kataloogis lugeja jaoks leitavad.

2015. aasta 1. aprillist reorganiseeriti Rapla valla raamatukoguvõrk. Komplekteerimist valla harukogudele hakkas teostama Rapla Keskraamatukogu. Reorganiseerimise käigus likvideeriti iseseisev Kuusiku raamatukogu, mille fondist kustutati 4533 raamatut, ajakirjandust, auviseid. Kuusiku rahva teenindamiseks moodustati välisteeninduspunkt, kohapeale jäi ca 2400 raamatut, telliti 9 nimetust perioodikat.

Annetuste osakaal

2015. aastal moodustasid annetused 12% raamatute, 14% ajakirjade ja 28% ajalehtede juurdeolekust. Annetusi pakutakse kodudest palju. Raamatukogud võtavad teavikuid vastu valikuliselt, vaid vajalikku (asendades lagunenud teavikuid) ja väärtuslikku, neid, mis leiavad potentsiaalse kasutaja. Rapla Keskraamatukogu komplekteerimine vahendab eraannetajate pakutut

ja Eesti Hoiuraamatukogu kogust teavikuid maakonna raamatukogudele. Kärü ja Märjamaa raamatukogul on eraannetaja, kes lisaks teavikutele annetas ka raha, mille eest osteti rahapuudusel hankimata jäänud teavikuid (sõnaraamatud, Äripäeva kirjastuse väljaanded jm). Väiksemate raamatukogude jaoks on oluline kogude täiendamise võimalus eraisikutelt saadud perioodikaväljaanded – inimesed toovad endale tellitud ajakirjad peale läbilugemist raamatukokku, need võetakse arvele ja laenutatakse.

Annetusena täienes Rapla Keskraamatukogu kogu koos harukogudega 583 eksemplari raamatute, 9 auvise ja 34 aastakäigu ajakirjandusega, mis moodustas 13% kogu juurdetulekust.

Kogude kasutatavus, seosed lugejarühmadega

Kasutades RIKS-i võimalusi, analüüsi raamatukogudes kogude kasutamist erinevate statistiliste näitajate alusel. Analüüs lugejarühmade kaupa näitas, et kõige rohkem kasutavad maapiirkonnas raamatukoguteenust pensionärid, algkoolilapsed ja üliõpilased. See, et üliõpilased on kolmas suurim kasutajarühm (mitte gümnasistid), oli üllatav. Kuidas seda teadmist kogude kujundamisel kasutada, vajab hoolikat läbimõtlust, sest komplekteerimissummad on ebapiisavad. Valtu raamatukogu juhataja uuris oma seminaritöö raames lugejate rahulolu kogudega. Uuringu tulemusel on Valtu raamatukogu kasutajad kogudega rahul ja hindavad võimalust puuduvaid teavikuid RVLi teel tellida.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

Komplekteerimissummast 80,6% kulus raamatute ostmiseks. Raplamaa raamatukogudesse lisandus 2015. aastal 16 289 eksemplari raamatuid, neist 14 282 ostu ja 2007 annetusena, hangitud raamatutest oli 62% ilu- ja lastekirjandus. 0,4 lisandunud raamatut elaniku kohta püsib juba aastaid. Kogudesse püütakse hankida raamatuid, mida lugejad küsivad. Inimesed jälgivad tähelepanelikult meedias uudiskirjanduse ilmumist ja annavad oma eelistustest teada, raamatukogutöötaja ülesandeks jääb tasakaalustatud fondi kujundamine ja selle säilitamine. Komplekteerimise osas tehakse jätkuvalt tihedat koostööd kohalike haridusasutustega ning arvestatakse piirkonnas tegutsevate vabaihenduste, ringide vajadusi.

Maakonnas on väga hästi käima läinud laste suvelugemise projekt, see seab suuremad nõudmised lastekirjanduse komplekteerimisele. Ede Talistu Märjamaa raamatukogust “Probleemiks on raamatute eksemplaride vähesus, kuna rahalised võimalused ei toeta mitme eksemplari soetamist.” Raamatukogutöötajad tunnevad muret, et ilmuvast heatasemelisest lastekirjandusest on raske valikut teha. Raamatukogud tahaksid komplekteerida rohkem, aga rahaliselt ja paigutusruumi suhtes on piirid ees, valik langeb seega tuntumate ja paremat kriitikat pälvinud teostele. Nukitsa konkursi hääletusnimekirjad on heaks võimaluseks algupärase lastekirjanduse komplekteerimisel. Raplamaa raamatukoguhoidjad kasutavad neid järelkomplekteerimisel.

Võõrkeelset raamatut hangiti 2015. aastal 414 eksemplari, enamus inglise keeles. Kohila Raamatukogu juhataja Kristiina Bender „Võõrkeelse kirjanduse osas on uuem suundumus kohustuslik ingliskeelne kirjandusteos, mis õppijale jõukohane (maht u 200 lk). Venekeelne lugejaskond ootab uuemaid vene romaane.“

Vallasisene koostöö komplekteerimise koordineerimisel on maakonnas heal tasemel, aga sellest ei piisa kasutajate ootustele vastava kogu moodustamiseks. Anne Idvand Eidapere raamatukogust toob välja, et RVL pole lahendus „...loota, et kellegi eluloo või mõne muu momendil „kuuma“ raamatu saab naaberkogust, on sinisilmne, sest iga kogu laenutab need esmalt oma lugejatele.“

Enamasti pole „kuumade“ raamatute puhul tegu väärtkirjandusega, seega, kasutajate ootustele vastavat kogu moodustades on keeruline säilitada tasakaal ja kõrge tase. Raamatukogutöötajate ühise seisukoha võtab kokku Mariina Madisson Lelle raamatukogust „RVL on hädavajalik, et tagada lugejaile vajalike teavikute kättesaamine.“

Raamatukogud, kus lugejaile vajalikke teavikuid hangitakse ainult RVL teel ja kogu täiendamiseks napib summasid, paneb oma kasutajad ebavõrdesse olukorda – tekivad infovaesed piirkonnad. Seega raamatukogud ei suuda tagada võrdseid võimalusi kasutajatele.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Rapla maakonda telliti perioodikat 37 196 euro eest, raamatukogudesse osteti 790 aastakäiku ajakirju ja 199 ajalehti, annetusega lisandus 131 ajakirjade ja 77 ajalehtede aastakäiku. Kultuuriperioodikat osteti 3675 euro eest. Ajakirjandusväljaanded leiavad raamatukogudes tihedat kasutamist, 16,7% laenutustest moodustasid Raplamaal perioodika laenutused. Väiksemate raamatukogude töötajaid teeb murelikuks riigi raha eest hangitud kultuuriperioodika vähene kasutamine, mille põhjuseks on sihtgrupi puudumine.

Rapla Keskraamatukokku (sh harukogud) telliti perioodikat 9013 euro eest. Osteti 155 aastakäiku ajakirju ja 36 ajalehti.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

2015. aastal osteti Rapla maakonda 159 auvist, annetusega saadi 68 auvist. Auviseid hangivad eelkõige raamatukogud, kus on tingimused nende kohapealseks kasutamiseks.

Raamatukogutöötajad märgivad kasutajate huvi filmide vastu, aga siin on takistuseks laenutuslitsentside puudumine. R. Merekivi Järvakandi raamatukogust „Enamus muusikat ja filme on soovijatel internetist kätte saadavad ning seda kodust lahkumata“.

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

Kohila raamatukogus paigaldati raamatute tagastuskast, Kristiina Bender: „Lugejad saavad ajal, mil raamatukogu on suletud, tagastada raamatud tagastuskasti. Teenust kasutatakse palju, selle järele oli vajadus.“

Valtu raamatukogu viis läbi kasutajate teenuste ja teenindusega rahulolu uuringu. Teenuste ja teenindusega ollakse rahul, kuid analüüs näitas, et lahtiolekuaegu tuleks muuta.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine AIP-i kasutamine.

Lugejate kasutuses oli 2015. aastal 72 arvutitöökohta (eelmisel aastal 77). Raamatukogu arvutite kasutamine on tervikuna vähenenud (arvutid on vananenud). Lugejad eelistavad kasutada oma süle- ja tahvelarvuteid ning nutitelefone.

Programm RIKS võimaldab täpselt ja korrektselt registreerida AIP-i kasutamist. 12 raamatukogu märgivad oma aruandes AIP-i kasutamise tõusu. 6 raamatukogu märgivad, et AIP-i kasutamine kasvas suvel (lapsed, puhkajad). Suurenenud on nende kasutajate arv, kes kasutavad raamatukogu Wifi-t oma sülearvutis, nutitelefonis või muud kaasaskantavas seadmes. WiFi võrkude täpset kasutamist ei ole võimalik analüüsida.

Maie Kalmiste Kehtna raamatukogust: „Lugejate kasutuses on 5 internetiühendusega arvutitöökohta, neist avalikule teabele on juurdepääs 3 arvuti vahendusel, millest 2 on varustatud ID-kaardi lugejaga. AIP-i kasutajate arv on 2015. aastal taas tõusnud. Oma osa on selles, et raamatukogu sai uued arvutid.“

Rõhutatakse, et eelkõige peab uute lahenduste ja keskkondadega kursis olema raamatukogutöötaja, et AIP-i kasutajat juhendada.

4.2 Raamatukogu kasutamine

Maakonna elanike arv vähenes 301 võrra. Raplamaa elanikest kasutab raamatukogu teenuseid 38,5%. Raplamaalane külastab aastas keskmiselt raamatukogu 6,4 korda ja laenutab 9,2 teavikut.

Vaatamata elanike arvu vähenemisele on töö põhinäitajad viimased kolm aastat olnud stabiilsed. Lugejate arv tõusis 199 võrra, laenutuste arv vähenes 18689 võrra. Külastuste arv jäi väikesesse miinusesse. Külastusi registreeritakse 29 raamatukogus käsitsi ja see arv ei ole täpne. 2015. aastal olid raamatukogud avatud 1112 päeva vähem, kui eelmisel aastal ja see tegi kasutajatele teenuste kättesaamise keerulisemaks. Suurenenud on inimeste osakaal, kes ei laenuta teavikuid, vaid kasutavad raamatukogu muid teenuseid - internetti ja arvutit, loevad kohapeal ajalehti ja ajakirju, külastavad üritusi ja näituseid.

Hüppeliselt on kasvanud raamatukogu veebilehe ja e-teenuste kasutamine, virtuaalkülastused tõusid 53859 võrra.

Tabel 9

Raamatu-kogu	Lugejad 2014	Lugejad 2015	Muutus (+/-)	Laenut-d 2014	Laenut-d 2015	Muutus (+/-)
Linna/maak. Rmtk	13267	13466	+199	342255	323566	-18689
Sh keskk	3216	3522	+306	73693	75920	+2227

Tabel 10

Raamatu-Kogu	Külastused 2014	Külastused 2015	Muutus (+/-)	Virtuaalkülast. 2014	Virtuaalkül. ast. 2015	Muutus (+/-)
Linna/maak. Rmtk	223795	222659	-1136	126941	180800	+53859
sh keskk	44577	48465	+3888	36875	71679	+34804

Rapla Keskraamatukogu andmed tabelis on ilma haruraamatukogudeta, lisandunud on välisteenindupunkt. Tabel ei anna täpset võrdlust, kuna 2014. aastal oli Kuusiku välisteeninduspunkti asemel veel iseseisev raamatukogu. Elaniku kohta tehti aastas 7,3 külastust ja oli 11,5 laenutust.

4.3 RVL teenindus

Suuremad RVL-i tellijad maakonnas on Vahastu 129, Lelle 164, Eidapere 151, Kärü 169 eksemplari. Elerin Vilumets Kuimetsa raamatukogust: „RVL-i kasutamine on suurenenud. Väikese elanike arvuga teeninduspiirkonnas pole võimalik kõike komplekteerida. Inimesed soovivad kasutada RVL-i juhul, kui neile ei teki lisakulutusi.“

Vallasiseselt oli Märjamaa valla raamatukogudel RVL laenutusi kokku 667 ja väljapoole Märjamaa valda 497. Märjamaa vald on oma pindalalt Põhja-Eesti suurim ja vahemaad raamatukogude vahel pikad. Logistiliselt on äärmiselt keeruline vallasiseselt RVL-i teha, postiasutused on suletud, transpordiühendus halb.

RVL-i osas teevad koostööd kõik raamatukogud, sõltumata sellest, millises omavalitsuses raamatukogu asub.

Erinevalt U3-st on programmis RIKS RVL moodul töötaja- ja kasutajasõbralik, statistika on täpne ja usaldusväärne.

Rapla Keskraamatukogust (sh harukogud) telliti RVL-i teel 1882 eksemplari teavikuid ja üldjuhul on tellijad Raplamaa rahvaraamatukogud. Rapla Keskraamatukogu tellis teistelt raamatukogudelt 373 eksemplari teavikuid.

4.4 Laste- ja noorteteenindus

4.4.1 Laste- ja noortekirjanduse komplekteerimine LISA 2 Laste- ja noortekirjanduse nimetused ja eksemplarid 2015

4.4.2 Raamatukogu kasutamine

Tabel 11

Rmtk	Lug-d 2014	Lug-d 2015	Muutus (+/-)	Külast-d 2014	Külast-d 2015	Muutus (+/-)	Laenut 2014	Laenut 2015	Muutus (+/-)
Linna/maak. Rmtk	3372	3528	+156	62070	63253	+1183	42010	42819	+809
sh keskk	559	632	+73	7307	8659	+1352	6836	6788	-48

Tabelis on antud keskraamatukogu andmed ilma haruraamatukogudeta.

Rapla Keskraamatukogus on laste osas lugejate ja külastuste arv tõusnud: vastavalt 11% ja 15%. Laenutuste arv on jäänud praktiliselt samaks. Laenutusi tuleb 0,78 laenutust külastuse kohta.

Rapla maakonna lugejatest moodustavad lapsed 26,2%, külastustest 28,4% ja laenutustest 13,9%.

Raplamaa raamatukogudes tervikuna on kõik lastetöö näitajad tõusnud. Enim on head tulemust mõjutanud projekt „Suvelugemine 2015“. Samuti lastetöötaja entusiasm ja hea koostöö

ümbruskonna teiste asutustega (lasteaiad, koolid, noortekeskused, huvikoolid) ning aktiivne osavõtt maakondlikest ning vabariiklikest ettevõtmistest.

Raamatukogud, kus lastetöö näitajad vähenesid, nimetavad põhjustena laste arvu olulist vähenemist koolis või kogukonnas (Kodila, Hagudi, Juuru), vabaaja veetmise võimaluste paljusust. Haimres lõpetas tegevuse muusikaring, Alu raamatukogu läks remonti ning tööd tuleb ajutiselt jätkata avariipinnal. Valtu töötaja tihe õppegraafik ja Tartu Ülikooli Ühiskonnateaduste Instituudis õpingute lõpetamine ei jätnud piisavalt aega tööks laste ja noortega. Eelduste kohaselt peaks aga töö tõhustuma Kehtna raamatukogus, sest koliti põhikooliga ühte majja. Raamatukogu nähakse kohana, kus lapsed saavad veeta vaba aega, kohtuda sõpradega, mängida lauamänge või surfata internetis.

4.4.3 Laste-ja noorteteenindus sh lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine

Lasteaiad ja koolid on raamatukogude peamised koostööpartnerid. Raamatukogutundide läbiviimine, uute raamatute tutvustamine, emakeele-, ettelugemis- ja valla kirjanduspäevade, teemapäevade, viktoriinide ja muinasjutuõhtute läbiviimine, näituste väljapanemine, kirjanikega kohtumiste korraldamine, raamatukogu andmebaaside ja programmide tutvustamine - see on raamatukogutöötaja igapäevane töö. Raamatukogutundide teemasid valiti vastavalt õppekavale ning vajadusel viidi tund läbi koolis või lasteaias. Koolid kasutavad oma töös kaasaegse ruumiprogrammiga Märjamaa Valla Raamatukogu ja Kohila raamatukogu ruume. Näiteks Kohila Gümnaasiumi koduõppe tunnid toimusid viis korda nädalas raamatukogus. Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli õpilaste kunstitunnid toimusid üks kord nädalas raamatukogus ja Märjamaa Gümnaasium andis lugemistunde raamatukogu ruumes.

Kirjanikega kohtumisi toimus kaheksas raamatukogus. Seda tööloiku peetakse lastele väga vajalikuks ja huvi tekitavaks.

Pipi juubelit ja muusika-aastat tähistati mitmekesiste väljapanekute ja ettevõtmistega. Vana-Vigalas peeti Pipi pidu, Kehtnas eksponeeriti lustliku pealkirjaga raamatunäitust "Ei mingit kaksikordkahte! Hoopis ohtralt komme ja pööraseid seiklusi." Näitus „Kuidas taltsutada tšellot” tutvustas muusikat lasteraamatutes. Pärimusmuusik ja Rapla maakonna rahvakultuurispetsialist Mari Tammar tutvustas põhikooli õpilastele erinevaid rahvapille ja õpetas regilaule. Inglise eksponeeriti Kehtna valla lasteaedade muusikateemalist lastetööde näitust „Muusika” ning ehete näitust „Muinasjuttudest inspireeritud”.

Huvitavaid ja sisukaid näitusi pani välja Märjamaa raamatukogu. Suuremahulisi näitusi „Muusika aeg” ja „Pärand elab” külastasid grupid lasteaiast ja koolist. Septembris avati Märjamaa „Saagu valgus” keskuse laste fotonäitus, kus olid väljas laste pildistatud suvefotod, millest aasta lõpul valmis kalender. Eksponeeriti mitu personaalnäitust Märjamaa Gümnaasiumi saviringi ning Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli õpilaste töödest. Märjamaa kooli 9-aastase õpilase Sebastian Erik Luhtaru tähelepanuväärset liblikate näitust kajastati nii maakonna kui vabariigi uudistes. Suurt huvi äratas Märjamaa Gümnaasiumi 5.-9. klassi õpilaste meisterdatud sõidukite näitus, mis osales ka Stokkeri meistrivõistlustel.

Omanäoline on ettevõtmine „Mängime kino” viidi läbi Kodila ja Purku raamatukogudes. Vaadati filme „Mesilane Maia” ja „Frosen”. Lapsed ostavad kinopileti, saavad joogi ja popcornitopsi. Sellele eelneb või järgneb arutelu ja raamatuga tutvumine.

Kohila raamatukogus jätkus sari „Raamatu sisse minek”, mida tehti koostöös Nukuteatriga. Lilli Prometi kunstmuinasjutus „Taputilgake” ja nukunäidendis „Onu Remuse lood” osalesid ka lapsed. Kohila raamatukogu 90. sünnipäeva raames kuulutati välja „Raamatukoguhaldja konkurss”, milles osalesid Kohila Gümnaasiumi õpilased, keda juhendasid kunstiõpetajad ning võidutöö muutus nukk-raamatukoguhaldjaks nukumeister Annika Saare abiga. Raamatukoguhaldjas Matilda on nüüd kohal kõikidel lastega seotud ettevõtmistel.

Käru raamatukogu korraldas põhikooliõpilastele rühmakoolituse vabariigis tuntukssaanud raamatuseljalulest. Ühiselt koostati luuletused „Ühes väikses veidras linnas”, „Ah, sa pagan!” ja „Ükskord kui sadas vihma”.

Ettevõtmist „Õõ raamatukogus” viidi läbi Järvakandi, Kohila ja Vahastu raamatukogudes. Suvelugemisprojekt jätkus kolmandat suve ning on väga positiivselt mõjutanud osalenud raamatukogudes nii laste külastusi kui laenutusi. „Suvelugemise projektist“ 2015. aastal võttis osa 14 maakonna raamatukogu ja osales 269 last.

Eesti Lastekirjanduse Keskuse algatusel korraldatud lastekrimkade kirjandusmängus osalesid Rapla maakonna eelvoorus lisaks Rapla koolide võistkondadele veel võistkonnad Märjamaalt, Kohilast, Kärust, Alust ja Hagerist. Finaali läks maakonda esindama Kohila võistkond. Võeti osa ka Eesti Lastekirjanduse Keskuse algatatud ettelugemise konkursist. Kohaliku vooru võitis Rapla Ühisgümnaasiumi õpilane, kes esindas maakonda finaalvoorus.

Rapla Keskraamatukogu töötajad jätkasid maakonna põhikoolide õpilastele mõeldud mälumängu „Netikirjariin“ läbiviimist Socrative'i keskkonnas. Õppeaasta jooksul on kuus vooru, millest viie küsimustele vastavad võistkonnad veebipõhiselt elektroonilises keskkonnas, mis on avatud määratud päevadel kolm tundi. Sel hooajal alustas üle maakonna 23 võistkonda 13-st koolist.

Rapla Keskraamatukogu vahendab raamatukarussellide projekti Rapla Maakonnahaiglas.

Igal aastal koostab lastetöö spetsialist voldikuna soovitusnimestiku Hea raamat.

Rapla maakonna lastetöö oleks kindlasti tõhusam ja mitmekesisem, kui Rapla Keskraamatukogus oleks ette nähtud lastetöötaja, kes juhiks ja koordineeriks maakonna lastetööd tervikuna.

4.4.4 Laste- ja noorteüritused

Tabel 12

Raamatukogu nimi	Ürituse nimi	Osavõtjate arv
Eidapere	Kohtumine kirjanikuga: Reeli Reinaus	14
Haimre	Kohtumine Helle Laasiga ja lasteetendus	46
Järlepa	Tsirkuse päev, džunglipäev	44
Järvakandi	Õõ raamatukogus, kirjanduslikud mängud	23
Kehtna	Muusika-aasta: Mari Tammar tutvustab rahvapille, õpetab regilaule	48
	Kohtumine kirjanikuga: Ene Sepp	79
	Pipi aasta: raamatunäitus „Ei mingit kaksikordkahte! Hoopis ohtralt komme ja pööraseid seiklusi”	35
	Kehtna valla kirjanduspäevad- Reeli Reinaus	34
Kodila	Teemaõhtu „Mängime kino”	
Kohila	Õõ raamatukogus	14
	Kohtumine kirjanikega: Andrus Kivirähk, Eva ja Indrek Koff	164
	Raamatukoguhaldja konkurss	56
Purku	Teemaõhtu ”Mängime kino”	10
Vana- Vigala	Pipi pidu	21
Varbola	Kirjandushommik „Leivapäev”	15
Valgu	Kohtumine kirjanik Aidi Vallikuga	56
Vahastu	Rahvusvaheline lasteraamatupäev	11
	Õölugemine koostöös Kaiu harrastusteatriga	51
Hagudi	Kohtumine kirjanik Andrus Kivirähkiga	84
	Raamatukarneval	26
Käru	Rühmakoolitus raamatuseljaluulest	11
Märjamaa	Muinasjutuhommik Hannes Sassiga	37
	Ettelugemisõhtu vanematele ja vanavanematele	50
	Maalimistund „Talveõlumaad”	
	Kohtumine kirjanikega: Heli Künnapas, Margit	10

	Saluste, Mathura	123
	Grete Saluste nukunäituse tutvustus	51
	Jutupliatsipäev	21
Rapla Keskraamatukogu	Muinasjutuõhtud	239
	Ürituste sari „Loe ja meisterda“	92
	Netikirjariin	435
	Rapla Vesiroosi Gümnaasiumi lugemislaager	27
	Kirjandusmängu maakondlik voor	60
	Lastekirjanik Milvi Panga juubeli tähistamine	50
	Kohtumine kirjanik Heli Künnapasega	130
	Projektipäev Rapla Ühisgümnaasiumis - „Lugemise töötuba“	130
	Grupikoolitused ja teematunnid	321

4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Tabel 13

	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Koduteenindus	247	2	52

Koduteenindust osutab maakonnas 14 raamatukogu ja teenuseks on teavikute laenutamine ning IT-alane nõustamine. Kasutajateks on vanemad liikumisraskustega inimesed. Koduteenindust tehakse koostöös valla sotsiaaltöötajaga ja vabatahtlike abil.

Tabel 14

	Ürituste arv	Osavõtjate arv
Teenused teistele asutustele	8	452

Hageri raamatukogu osutab teenust Hageri hooldekeskusele ning Rapla Keskraamatukogu Rapla Vesiroosi Gümnaasiumile ja Rapla kiriku kogudusele. Väljatoodud ürituste alla kuuluvad biblioteraapia loeng, Rapla Ühisgümnaasiumi projektipäev, autisühingus esinemine.

4.6 Raamatukogu kultuurikeskusena

Tabel 15

Raamatukogu nimi	Näitused/virtuaalnäitused, väljapanekud	Üritused	Üritustel osalenute arv
Eidapere Külaraamatukogu	16	5	170
Hageri Külaraamatukogu	12	3	35
Ingliste Külaraamatukogu	5	9	316
Juuru Külaraamatukogu	21	6	92
Järlepa Külaraamatukogu	13	35	574
Järvakandi Aleviraamatukogu	32	20	296
Kabala Raamatukogu	71	12	517
Kaiu Külaraamatukogu	28	7	51
Keava Külaraamatukogu	13	5	120
Kehtna Külaraamatukogu	37	29	578
Kivi-Vigala Külaraamatukogu	20	15	182
Kohila raamatukogu	60	24	761
Kuimetsa Külaraamatukogu	18	1	10

Käru Raamatukogu	17	15	429
Lelle Külaraamatukogu	9	12	634
Märjamaa Valla Raamatukogu harukogudega	195	74	1346
Purku Raamatukogu	13	7	82
Raikküla Raamatukogu	20	10	96
Rapla Keskraamatukogu harukogudega	157	103	3537
Vahastu Külaraamatukogu	27	11	193
Valtu Külaraamatukogu	46	8	96
Vana-Vigala Külaraamatukogu	12	15	259
Raplamaa kokku 2015	842	426	10374
Raplamaa kokku 2014	824	384	8505

Aastatega on igal raamatukogul välja kujunenud oma nišš kultuurikeskusena tegutsemisel. Raamatukogud peavad arvestama kogukonna vajadustega, raamatukoguhoonest ja ruumidest tulenevate võimalustega, olulised on raamatukoguhoidjate teadmised ja oskused.

Raamatukogu ürituste arv kasvas 2015. aastal 42 võrra ja osalejaid oli 1869 võrra rohkem. Arvukalt oli muusika-aastaga ja Vilde aastaga seotud ettevõtmisi.

Muusika-aasta üritused Märjamaa Valla Raamatukogus: muusika-aasta avaürituse esineja oli Märjamaa kohalik pillimees, kunstnik ja luuletaja Ants Nisumaa, kes mängis akordionit, tutvustas maale ja luges oma luulet. Märtsis avati kodulootoas muusika-aastale pühendatud näitus „Muusika aeg“. Näituse koostamisel tehti koostööd Sillaotsa Talumuuseumiga, Märjamaa Rahvamajaga, Märjamaa Muusika- ja Kunstikooliga, eksponeeriti eraisikute ja endise Märjamaa koolimuuseumi varasid. Näituse korraldamise ajal toodi Velise seltsimajast raamatukokku harmoonium, mis jäigi raamatukogu kasutusse. Seoses muusika-aastaga eksponeeriti veel Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi näitust „Hugo Leppnurm 100“. Omavalmistatud rahvapille tutvustas Ave Sinikas ja rahvusvahelisel muusikapäeval musitseeris raamatukogu küllastajatele Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli noor kitarrist Mauro Smirnov.

Rita Merekivi Järvakandi raamatukogust võtab kokku aasta ürituste temaatika: „Vilde aasta puhul tehti põhjalik näitus tema loomingust ja lastele kirjanduse väljapanek „Minu esimesed triibulised“. Muusika-aastat tähistasime näitustega „Raamat muusikast, muusika raamatust“ ja „Vinüülplaadid“. Lastega muusikariistu meisterdades rääkisime ka palju muusikast.“

2015. aasta oli riigikogu valimiste aasta ja tõi poliitikuid raamatukokku lugejatega kohtuma. Esinesid Juhan Parts, Tiina Kangro, Sven Mikser ja Laine Randjärv.

Ede Talistu Märjamaa Valla Raamatukogust toob välja, et üritusi korraldati ka lähtudes päevakohastest temadest, näiteks loengutsükkel islami ajaloost ja tänapäevast. Toimus loeng tervislikust toitumisest.

Traditsioonilised Kehtna valla kirjanduspäevad toimusid valla raamatukogude koostöös. Leidsid aset kirjanduslik väljasõit Vilde muuseumisse, Peeter I majamuuseumisse, kohtumine kirjanike Rein Pöderiga, Reelika Reinausiga, Heli Künnapasega ja laulja Mare Jõgevaga. Toimus kirjandusviktoriin täiskasvanutele ja kirjanduslik info-otsing.

Ilme Säde Käru raamatukogust tõdeb, et näitused ja väljapanekud aitavad kaasa raamatu ringlusele ning avavad kogu. Teemanäituste nimekirjad ja loetelud koos piltide ja fotodega on leitavad raamatukogu veebilehel. Maakonna raamatukogutöötajate aruannetest:

- näituste ja väljapanekute korraldamiseks napib pinda ja ei ole vastavaid riuleid ja vitriine
- ürituste korraldamiseks ei ole ruumi

- üksi töötaval raamatukoguhoidjal on raske suuremat ettevalmistust nõudvate ürituste tegemine

Rapla Keskraamatukogus esitles Laine Randjärv oma koostatud raamatut „Meie küla eided...”, emakeelepäeval esitles Ly Seppel oma luulekogu „Kunas kodu saab valmis”, koduloopäeval esitleti 2015. aastal ilmunud koduloolisi raamatuid. Tähistati Milvi Panga 70. juubelit. Suvised luulelõunad jätkusid Mathura, Peet Leppiku, Andres Langemetsa ja Mall Jaaksoni esinemistega. Loodushuvilised said kokku pilveõhtul „Eesti pilveatlase” autori Jüri Kamenikuga. Muusika-aastale pühendati kaks üritust, kus esinesid Marju Kõivupuu ja Kaarel Kõivupuu ning Kadi Toom ja Kaido Kodumäe.

Uueks väljakutseks raamatukogule oli osalemine Rapla melumessil, kus raamatukogu reklaamis oma teenuseid ja müüs kasutatud ja üleliigses eksemplaarsuses raamatuid. Müügitulu kasutati suveraamatu projekti auhindade ostmiseks.

Kunstinäitusi oli aasta jooksul 23, neist 8 olid suured saalinäitused.

Raamatukogud on kindlustanud oma kohta kogukonna elus. Piirkonna ürituste kordineerimine, info jagamine nii kohapeal kui vallaga toimub läbi raamatukogu. Raamatukogu poolt korraldatavad üritused on tasuta ja võimaldavad kõigil osaleda.

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele

Tabel 16

Raamatukogu	Rühmakoolit.arv		Osalejate arv		Individaalkoolit. Arv		Osalejate arv	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Eidapere Külaraamatukogu	2	2	15	14	36	36	36	12
Hageri Külaraamatukogu	5	6	58	75	15	10	18	7
Ingliste Külaraamatukogu	3	3	31	17	20	12	21	12
Juuru Külaraamatukogu	4	2	32	16	12	10	14	5
Järlepa Külaraamatukogu	2	3	12	16	3	3	4	35
Järvakandi Aleviraamatukogu	7	5	74	51	35	33	38	34
Kabala Raamatukogu	16	10	160	110	48	34	48	20
Kaiu Külaraamatukogu	4	6	48	88	20	20	20	4
Keava Külaraamatukogu	1	1	8	5	2	3	3	15
Kehtna Külaraamatukogu	2	8	13	117	33	12	25	47
Kivi-Vigala Külaraamatukogu	14	13	76	65	13	39	50	27
Kohila raamatukogu	24	21	380	378	36	27	38	4
Kuimetsa Külaraamatukogu	6	3	30	20	4	4	6	85
Käru Raamatukogu	8	22	72	196	96	76	82	19

Lelle Külarajamatu kogu	4	6	26	48	5	18	12	160
Märjamaa Valla Raamatukogu harukogudega	36	46	358	602	48	157	163	46
Purku Raamatukogu	1	2	12	20	9	46	38	17
Raikküla Raamatukogu	1	3	7	16	20	14	24	166
Rapla Keskraamatukogu harukogudega	0	48	0	643	0	151	0	14
Vahastu Külarajamatu kogu	6	5	45	62	16	14	16	36
Valtu Külarajamatu kogu	5	3	67	43	9	33	19	6
Vana-Vigala Külarajamatu kogu	8	11	48	82	12	6	12	12
Raplamaa kokku	217	229	2400	2684	827	758	881	807

Individaalkoolitusteks on enamasti külastajate juhendamised ja õpetamised internetiteenuste kasutamisel. Abi vajatakse e-keskkondades toimetamisel, ID-kaardi kasutamisel, dokumentide ning e-kirjade vormistamisel ja saatmisel. Rühmakoolituste alla kuuluvad ekskursioonid raamatukogus, mille käigus tutvustatakse raamatukogu kasutamist.

Alustatud on Raplamaa rahvaraamatukogude e-kataloogi (RIKSWEB) kasutajakoolitust. Lugejale on lisandunud uusi võimalusi. Lisaks teaviku otsingule, pikendamisele, reserveerimisele ja oma andmete vaatamisele, saab esitada tellimissoovitus raamatukogule, tellida raamatusoovitusi, koostada oma lugemisplaan, hinnata teavikuid, jälgida raamatukoguürituste reklaami, raamatukogudes reaajas toimuvaid laenutusi jpm. Raamatukoguhoidjad peavad oluliseks tutvustada lugejatele neid võimalusi.

Kasvanud on raamatukogu kui elukestvat õpet pakkuva institutsiooni tähtsus kogukonnas. TÕN-i nädala raames korraldas ettevõtmisi 17 raamatukogu: tegutsesid mitmesugused õpitoad ja ringid (ehete valmistamine, paberipunumine, rahvariide kirivöö valmistamine).

4.8 Raamatukoguteenuse turundus

Valdavalt reklaamivad raamatukogud oma tegevust ja tutvustavad teenuseid järgmiste kanalite kaudu: veebikeskkonnas ajaveebi või kodulehe kaudu, sotsiaalmeedia keskkonnas, omavalitsuse veebilehel, vallalehes, raamatukogus kohapeal ja kogukonna infostendidel. 31-st üldkasutatavast raamatukogust on koduleht või ajaveeb 29-l.

Kristiina Bender Kohila raamatukogust: „Tutvustame raamatukogu pakutavaid teenuseid ajaveebis ja Facebookis, mida täiendame pidevalt. Kajastamist leiavad raamatukogu näitused ja sündmused, paneme üles fotosid üritustest ja reklaamime eesootavaid. Kohila valla ajalehes ilmuvad regulaarselt uudiskirjanduse tutvustused (raamatukogu soovitab) koos infoga raamatukogus toimuvate näituste ja ürituste kohta.“

Interaktiivseid teenuseid, mis hõlbustavad teabe vahendamist kasutajate ja raamatukogu vahel või on mõeldud raamatukogusiseseks kasutuseks registreeriti 69. Sotsiaalmeedia kanalitest kasutatakse enam Facebook'i lugejatele info jagamiseks kui ka suhtlemiseks teiste raamatukoguhoidjatega ja RIKSi arendajaga.

Irma Robam Vahastu raamatukogust: „Teenuste pakumine ja tutvustamine toimub raamatukogu blogi <http://vahasturaamatukogu.blogspot.com/ee/> kaudu. Samuti näitab raamatukogu blogi statistika, et veebilehte külastati ka välismaal, mis annab alust arvata, et välisriikidesse elama

asunud Vahastu elanikud või piirkonnaga seotud inimesed kasutavad raamatukogu blogi kohapealsete sündmuste jälgimiseks.“

10 raamatukogu saadavad infot raamatukogu sündmustest Raplamaa portaali www.raplamaa.ee.

4 raamatukogu on panustanud reklaamtrükiste ja meenete koostamisele. Näiteks Kohila raamatukogu tellis reklaami- ja kujundusfirmalt Adograaf eesti- ja inglisekeelse infovoldiku, lastele ja täiskasvanutele raamatujärjehoidjad ja raamatukogu visiitkaardid.

Rapla Keskraamatukogu kasutab meenetena Helle Kruusi valmistatud raamatukogu logoga keraamikat. Raamatukogupäevade ajal oli teenindamas maavanem Tõnis Blank.

4.9 Bibliograafia- ja infoteenindus

2015. aastal lisandus näiteks Eidapere raamatukogu lingikogule:

Eesti filmi andmebaas www.efis.ee

Kõlab hästi! www.muusika2015.ee

Aasta lind 2015 viu www.eoy.ee/viu/

Videofail: Sõnad ja helid muusikas Arvo Pärdi tõlgenduses

Vahastu raamatukogu teeb oma blogi kaudu lugejatele kättesaadavaks järgmised andmekogusid: ESTER, RIKS; URRAM, ISE (Eesti artiklite andmebaas). Lingikogudena on kättesaadavad mitmete arhiivide ja ühingute kodulehed ning andmebaasid. Irma Robam tõdeb, et lingkogu on üsna laiaulatuslik ning vajab pidevat uuendamist.

DIGAR <http://www.digar.ee/arhiiv>

DIGARi Eesti ajalehed <http://dea.digar.ee>

Rahvusarhiiv <http://www.ra.ee/>, <http://www.ra.ee/vau/>

Eesti Filmiarhiiv <http://www.filmi.arhiiv.ee/>

ERR (Eesti Rahvusringhääling) <http://arhiiv.err.ee/>

E-Kluteeripäränd <http://www.e-kultuur.ee/>

emkü (eesti muusikakogude ühendus) <http://www.luts.ee/emky/>

ERÜ (Eesti raamatukoguhoidjate Ühing) [http://eru.lib.ee/www/ jt](http://eru.lib.ee/www/jt).

Lugejatele leitavad on veel teabeportaali: Riigi Teataja <https://www.eesti.ee/est/>

Riigiportaali <https://www.riigiteataja.ee/>.

Rapla Keskraamatukogus toimus raamatukogu VII koduloopäev, kus tutvustati aasta jooksul ilmunud kodulooväljaandeid. 2015. aastal täienes raamatukogu fotoarhiiv kahe raplalase (Margus Enna ja Ülo Lohk) erakogu fotodega.

4.9.1 Andmebaaside loomine

Rapla Keskraamatukogus jätkus kirjade sisestamine kodulooliste artiklite andmebaasi: 2015. aasta jooksul sisestatud kirjade arv oli 1094, kirjade üldarv 23625. Koduloo andmebaasi RIKS'i keskkonnas täiendavad Kohila ja Märjamaa raamatukogud.

4.9.2 Infopäringud

Infopäringute arv maakonnas võrreldes 2014. aastaga on vähenenud 1981 võrra, keskraamatukogus vähenes päringute arv keskmiselt 100 võrra, registreeriti 804 infopäringut. Raamatukogud ei registreeri leidumuspäringuid, mis moodustavad päringutest suure osa. Küsitakse, kas raamat on raamatukogus, millisest raamatukogust saab raamatut laenata jms).

Raamatukoguhoidjad leiavad, et päringud on muutunud keerukamateks ja töömahukamateks. Näiteid teemadest: 1905. aasta revolutsioon ja Lelle vald; Eidapere kooli, raudteejaama, mõisa ajalugu; info otsimine Varbola sovhoosi algusaastate kohta; II maailmasõjas langenud eestlased; laulu „Nõmmel“ sõnad ja noot; rahvarõivaste määramine; varakristlik kunst, sümbolid-märgid, bütsants.

4.9.3 Trükised ja veebiväljaanded

Kõikides Rapla maakonna kümnes omavalitsuses ilmuvad vallalehed kajastavad regulaarselt raamatukogudes toimuvat.

Näiteks Inglise raamatukogu märgib, et teeb koostööd ajalehtedega Raplamaa Sõnumid ja Valla Vaatleja. Hetkel käib töö uue raamatu „Inglise küla sõnas ja pildis“ koostamisega. Raamatukogu

juhatajal Pille Mattil on valminud lasteraamat „Väike Villem”, mille käsikirja ja fotodega tegeleb hetkel kunstnik.

Rapla Keskraamatukogu veebilehel on jooksva aasta soovitusnimestik lastele „Hea raamat“, samuti Raplamaa kodulooliste tähtpäevade kalender. Sealsamas tutvustatakse uusi kodulooväljaandeid ja täiendatakse bibliograafianimestikku „Raplamaa kirjarahvas”. Uudisena lisati koduloo rubriiki Rapla valda tutvustavate trükiste nimekiri. Rapla Keskraamatukogu raamatukoguhoidjad kirjutasid raamatukogus toimuvast maakonnalehele „Raplamaa Sõnumid” ja valla ajalehele „Rapla Teataja”.

5. 2016. aasta tegevused

- Järgnevad kaks aastat (2016–2017) on seotud haldusreformiga ja see mõjutab ka raamatukogusid. Suuremad arengud ja muutused raamatukogudes on lähitulevikus tingitud kindlasti haldusreformiga kaasnevatest muutustest (raamatukogude likvideerimised, ühinemised, struktuurimuutused).
- Rahvusvaheline Maleföderatsioon (FIDE) nimetas 2016. aasta rahvusvaheliselt Paul Kerese aastaks, tähistame seda raamatukogudes erinevate väljapanekute ja tegevustega (nt viktoriinid, lauamängud, väikeprojekt „Malendid igasse raamatukokku!”).
- Alanud 2016. aasta on kuulutatud Eestis Merekuultuuriaastaks. Kultuuriministeeriumi algatatud teema-aastana on see pühendatud merega koos elamise tavadele ja traditsioonidele ning arutlustele mere tähendusest ja väärtusest kaasaegses Eestis. Raamatukogud tutvustavad teemat näituste, väljapanekute ja ürituste kaudu.
- Sisetöös on kaheksa raamatukogu planeerinud läbi viia inventuurid.
- RIKSWEB-i võimaluste tutvustamine kasutajatele. [RIKSWEB](#)-i avalikus kataloogis tehti maakonna raamatukogude kogudes 2015. aastal kokku 39482 otsingut ja eesmärk on seda arvu kahekordistada.
- Analüüsimise kogude kasutamist programmi RIKS statistiliste andmete põhjal.
- Pöörame tähelepanu raamatukoguhoidjate koolitusele, et nad oleksid valmis nõustama nutiseadmete ja tahvelarvutite kasutajaid.
- Planeerime tööprotsesside pildistamist Rapla Keskraamatukogus ja kogutud andmete põhjal ülevaate koostamist.
- Rapla Keskraamatukogu kavandab arengukava koostamist.
- Korraldame ajalookonverentsi, mis on pühendatud Rapla valla 125. juubelile ja Rapla esmamainimise 775. aastapäevale.
- Tähistame Alu haruraamatukogu 90. juubelit ja planeerime uutesse renoveeritud Alu hariduskeskuse ruumidesse kolimist.

Aastaaruanne on koostatud 31 Raplamaa raamatukogu poolt esitatud aruande põhjal.

Koostajad: Katrin Niklus, Tiina Talvet, Kristel Murel, Õie Paaslepp

Direktor

Allkiri /Nimi/Õ. Paaslepp